SILKWAY SOCIAL SCIENCE JOURNAL (SSS JOURNAL)
ULUSLARARASI, AÇIK ERİŞİMLİ, HAKEMLİ, İNDEKSLİ, E-DERGİ YAYINI, ISSN: 3062-4207

Günlük Yaşam ve Sosyal Hayat Bağlamında Kültürün Yabancılara Türkçe Öğretim Ders Kitaplarında Aktarımı

Cultural Transfer in Teaching Turkish to Foreigners Textbooks in the Context of Daily and Social Life

ÖZET

Dil, ait olduğu toplumun kültürel birikimini, değerlerini, söz varlığını ve yaşam biçimini yansıtan önemli bir unsurdur. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde dilsel yapılar ile kültürel ögelerin birlikte ele alınarak yabancı dil öğrenen bireylere aktarılması büyük önem taşımaktadır. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları, hedef kültürün sunulmasında temel öğretim materyalleri arasında yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan Adım Adım Türkçe 6, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe C1 ve Yedi İklim Türkçe C1 ders kitaplarındaki kültürel unsurların günlük yaşam ve sosyal hayat bağlamında ne ölçüde aktarıldığını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda doküman incelemesi ile ders kitaplarında yer alan yazılı metinler analiz edilmiştir. Günlük yaşamla ilişkili olarak kültürel ögeler, kişiler arası iletişim, yemek kültürü, ekonomik hayat, şehir ve mekân kültürü, önemli şahsiyetler, kültür-sanat-edebiyat ve spor, kutlamalar ve festivaller, din ve ahlak ile halk kültürü ve günlük yaşam pratikleri olmak üzere belirlenen ana ve alt kategoriler doğrultusunda sınıflandırılmıştır. Araştırma sonucunda, incelenen ders kitaplarında kültürel ögelerin farklı alanlarda yoğunlaştığı ve bazı kültürel kategorilerin diğerlerine kıyasla daha yoğun biçimde temsil edildiği tespit edilmiştir. Özellikle günlük yaşam ve sosyal hayata ilişkin kültürel unsurların bazı kitaplarda sınırlı düzeyde ele alındığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgular, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının kültürel içerik bakımından dengeli biçimde düzenlenmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, kültür, kültürel aktarım, ders kitapları, günlük yaşam.

ABSTRACT

Language is an important element that reflects the cultural accumulation, values, vocabulary, and way of life of the society to which it belongs. Therefore, in foreign language teaching, it is of great importance to present linguistic structures together with cultural elements to individuals learning a foreign language. Textbooks used in teaching Turkish to foreigners are among the main instructional materials in presenting the target culture. The aim of this study is to determine to what extent cultural elements in Adım Adım Türkçe 6, Gazi University Turkish for Foreigners C1, and Yedi İklim Turkish C1 textbooks are conveyed within the context of daily life and social life. In line with this purpose, written texts in the textbooks were analyzed through the document analysis method. Cultural elements related to daily life were classified according to the main and subcategories determined as interpersonal communication, food culture, economic life, urban and spatial culture, important figures, culture–art–literature and sports, celebrations and festivals, religion and morality, and folk culture and daily life practices. As a result of the study, it was found that cultural elements in the analyzed textbooks were concentrated in different areas and that some cultural categories were represented more intensively than others. In particular, it was observed that cultural elements related to daily life and social life were presented at a limited level in some textbooks. These findings reveal the importance of organizing textbooks used in teaching Turkish to foreigners in a balanced manner in terms of cultural content.

Keywords: Teaching Turkish to foreigners, culture, cultural transfer, textbooks, daily life

Makalenin Türü
ARAŞTIRMA MAKALESİ
RESEARCH ARTICLE

Makalenin Alanı
DİL BİLİMİ
LINGUISTICS

Sevda Küçük[1]
Elif Derya Özdemir [2]

Makaleye Atıf Bilgisi

Küçük, S. ve Özdemir, E. D. (2026). Günlük Yaşam ve Sosyal Hayat Bağlamında Kültürün Yabancılara Türkçe Öğretim Ders Kitaplarında Aktarımı. *Silkway Social Science Journal (SSS Journal)*, 2(1), 1-12 https://doi.org/10.5281/zenodo.18678590

Gönderim: 20 Ocak 2026
Kabul: 17 Şubat 2026

DOI:
10.5281/zenodo.18678590
https://silkwayjournal.com
info@silkwayjournal.com

[1] International Burch University, Bosna Hersek, Eğitim ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Yüksek Lisans Öğrencisi, sevda.kucuk@stu.ibu.edu.ba

[2] SDU University, Kaskelen / Kazakistan, elif.ozdemir@sdu.edu.kz, ORCID: 0009-0006-9397-9087

1. GİRİŞ

Dil, "insanlar arasında bir anlaşmayı sağlayan tabîî bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir" (Ergin, 1999, s.3). Duygu ve düşüncelerin ifade edilmesini sağlayan bir iletişim aracı olan dil aynı zamanda bir toplumun kültürel birikiminin gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli bir role sahiptir.

Kültür, "Halkın gelenekleri, alışkanlıkları, töreleri, sözlü ya da yazılı edebiyatı, dili, müziği, dini, ahlâkı, estetiği ve ekonomisiyle ilgili ürünlerdir" (Gökalp, 2001, s.92). Bu bağlamda "kültür, nesilden nesle aktarılmak için dile muhtaç; toplumun duygu, düşünce ve tam anlamıyla hayat tezahürlerinin somut bürünmesinin aracı olan dil için de kültür bir ihtiyaçtır" (Göçer, 2012, s. 53).

Toplumların zaman içerisinde edindikleri deneyimler, değerler ve yaşam biçimleri dil aracılığıyla şekillenmekte ve bu yönüyle dil ile kültür arasında karşılıklı ve güçlü bir bağ kurulmaktadır. Bu bağ bir dili öğrenme sürecinde yalnızca dil bilgisel yapıların ve kelimelerin edinilmesinden öte aynı zamanda hedef dilin kültürünün de öğrenilmesini gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede dillerin ait oldukları toplumların kültürel özelliklerinin taşıyıcısı oldukları söylenebilir. Bu durumda dil ve kültür arasındaki güçlü bağ, dil eğitiminde dil ve kültürün birlikte ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Yabancı dil öğrenme sayesinde bireyler yeni bir iletişim aracı edinmekle beraber farklı bir düşünme biçimine ve sosyal yaşama dair yeni bir bakış açısına da sahip olmaktadır. Kültürel bağlamdan kopuk bir dil öğretimi, öğrenicilerin günlük yaşamda ve sosyal hayatta iletişim sorunları yaşamasına neden olabilir. Dil öğrenme, dilsel yapıların edinilmesi ve öğrencinin hedef dili konuşan topluluğa ait kültürel bakış açısını da kazandığı bir sürecidir (Gökmen, 2009). Son yıllarda çeşitli toplumsal, kültürel ve ekonomik etkenlerden dolayı Türkçeye olan ilginin giderek arttığı görülmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesini teşvik eden unsurlar arasında; Türkiye'nin jeopolitik konumu, uluslararası eğitim ve iş imkanları ve turizm potansiyeli sayılabilir. Bunun yanı sıra son yıllarda Türkiye'ye yönelik artan göç hareketleri, farklı ülke ve kültürlerden gelen bireylerin günlük yaşam ve sosyal hayata uyum sürecinde Türkçe öğrenme gereksinimini artırmıştır. Ayrıca son yıllarda Türk dizi ve filmlerinin uluslararası düzeyde geniş bir izleyici kitlesine ulaşması, Türk kültürüne ve Türkçeye yönelik merakı artırmaktadır. Bu gelişmeler, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini yalnızca dilsel değil, aynı zamanda kültürel boyutlarıyla ele almanın gerekliliğini göstermektedir.

Dilin kültürel boyutu "görünmeyen katman" olup dili öğrenen bireyler o kültürün değerler sistemine, düşünme biçimine ve sosyal etkileşim kodlarına da adım atar Risager (2007). Yabancı dil eğitimi açısından bakıldığında, öğrencilerin sadece dilbilgisel yapıları ve kuralları değil, o dile ait kültürün kodlarını da öğrenmesi gerekir. Bu nedenle, özellikle ders kitaplarında gündelik yaşamda sık kullanılan kültürel ifadelere ve sosyal bağlamlara da yer verilmesi, dilin daha etkili ve işlevsel öğrenilmesini sağlar.

Avrupa Dilleri İçin Ortak Başvuru Metni'nde (CEFR, 2021) dil öğrenen bireylerin edinmesi gereken sosyokültürel bilgi alanları şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Günlük yaşam: Yiyecek ve içecekler, yemek zamanları ve sofra adabı, ulusal bayramlar, çalışma saatleri ve çalışma düzeni, boş zaman etkinlikleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları ve medya kullanımı).

2. Yaşam şartları: Yaşam standartları, bölgesel, sınıfsal ve etnik farklılıklar, barınma olanakları ve sosyal yardım düzenlemeleri.

3. Kişiler arası ilişkiler: Toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler, cinsiyetler arası ilişkiler, aile yapısı ve aile içi ilişkiler, nesiller arası ilişkiler, iş ortamındaki ilişkiler, toplum ile resmî görevliler arasındaki ilişkiler ile siyasi ve dinî gruplar arasındaki ilişkiler.

4. Değerler, inanışlar ve tutumlar: Sosyal sınıflar ve meslek grupları, sağlık anlayışı, bölgesel kültürler, güvenlik algısı, kurumlar, gelenekler, toplumsal değişim, tarih (ikonlaşmış kişi ve olaylar), azınlıklar, ulusal kimlik, ideolojiler, sanat (müzik, görsel sanatlar, edebiyat, drama, popüler kültür) ve mizah.

5. Beden dili: Beden dilinin kullanımı ve beden dilini yönlendiren örf ve âdetler ile öğrencinin sosyokültürel yeterlilikleri.

6. Sosyal (toplumsal) âdetler: Misafirlik ve ağırlama, dakiklik, hediyeleşme, giyim, yeme-içme alışkanlıkları, davranış ve söyleyiş biçimleri, ziyaret süresi ve vedalaşma.

7. Törensel davranışlar: Dini törenler, doğum, evlilik ve ölümle ilgili uygulamalar, halka açık gösteriler ve törenlerdeki izleyici davranışları, kutlamalar, festivaller ve danslar.

Yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde hedef kültürün öğrenicilere sunulmasında kullanılan ders kitapları, temel öğretim materyalleri arasında yer almaktadır. Ders kitaplarında yer alan metinler, görseller ve etkinlikler aracılığıyla öğrenciler günlük yaşam ve sosyal hayata ilişkin kültürel unsurlarla karşılaşmaktadır. Bu nedenle yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında kültürel unsurların ne ölçüde yer aldığı, yer aldığı alan ve bağlam önem taşımaktadır. Bu durum, ders kitaplarının kültürel içerik bakımından incelenmesini, yabancılara Türkçe öğretiminin niteliğini artırmaya yönelik önemli bir gereklilik hâline getirmektedir. Bu çalışmada problem durumu olarak yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ileri düzey ders kitaplarındaki kültürel öğelerin hangi alanlarda yoğunlaştığı ve günlük yaşamla ilişkili kültürel unsurların ne ölçüde verildiği belirlenmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında belirlenen ölçütler çerçevesinde doküman analizi yapılmıştır. ‘‘Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir.’’ (Wach, 2013; akt Kıral, 2020).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan farklı düzey ve yayınevlerine ait ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini yabancılara Türkçe öğretiminde ileri düzey (C1) için hazırlanmış olan Adım Adım Türkçe 6, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe C1 İleri Düzey ve Yedi İklim Türkçe Seviye C1 ders kitapları oluşturmaktadır. Bu ders kitaplarının örneklem olarak seçilmesinde yabancılara Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılmaları, ileri düzey öğrenicilere yönelik hazırlanmış olmaları ve kültürel içerik açısından zengin yazılı metinler içermeleri rol oynamıştır. Çalışmada bu ders kitaplarında yer alan okuma, yazma ve konuşma etkinliklerinde kullanılan yazılı metinler inceleme kapsamına alınmıştır. Dinleme etkinliklerine ait sesli materyaller araştırmanın örneklemi dışında bırakılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Adım Adım Türkçe 6, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe C1 ve Yedi İklim Türkçe Seviye C1 ders kitaplarında yer alan yazılı metinler bu araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır.

Veri toplama sürecinde bu ders kitaplarında yer alan okuma, yazma ve konuşma etkinlikleri kapsamında yazılı metinler incelenmiştir. Elde edilen veriler araştırmanın amacı ve kapsamına uygun biçimde oluşturulan kültürel öge analiz tablosuna kayıt edilmiştir.

Analiz tablosunun oluşturulmasında alanyazında yer alan Okur ve Keskin (2013) tarafından geliştirilen kültürel öge sınıflandırması, Ertuğrul (2015)’un ders kitaplarında kültürel aktarım üzerine yaptığı çalışmalar, İleri ve Göçen (2024)’ün kültürel temalara ilişkin yaklaşımları ile Avrupa Ortak Başvuru Metni (CEFR, 2021)’nde yer alan kültürel yeterlikler ve kültürel temalar dikkate alınmıştır.

Ayrıca analiz tablosunun hazırlanma sürecinde, yabancılara Türkçe öğretimi alanında çalışan alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda kültürel ögelerin sınıflandırılması ve kapsamı gözden geçirilmiş, analiz tablosuna son hali verilmiştir.

Oluşturulan analiz tablosu, günlük yaşam ve sosyal hayat bağlamında kültürel ögeleri kapsayan ana kültürel kategoriler ve alt başlıklardan oluşmaktadır. Ders kitaplarında tespit edilen kültürel ögeler, bu tablo doğrultusunda sınıflandırılarak kayıt altına alınmıştır. Araştırmada, ders kitaplarında yer alan dinleme etkinliklerine ait materyaller veri toplama aracı kapsamına dahil edilmemiştir. Araştırma için oluşturulan ve kültürel ögelerin sınıflandırılmasında kullanılan temel ve alt kültürel kategoriler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Aktarımı Yapılan Temel ve Alt Kültürel Ögelerin Sınıflandırılması Tablosu

Temel Ögeler	Alt Ögeler
1. Kişiler Arası İletişim	1a. Aile ve Akrabalık Adları
	1b. Hitap, Unvan Türleri ve İsimler

	1c. Selamlaşma, Nezaket ve İletişim Kalıpları
	1d. Toplumsal Rol, Yaş ve Statü Bildiren İfadeler
2. Yemek Kültürü	2a. Türkiye'ye Özgü Yeme-İçme Unsurları
	2b. Diğer Yeme-İçme Unsurları
3. Ekonomi	3a. Meslekler
	3b. İş Yaşamı
	3c. Alışveriş ve Tüketim
4. Mekân ve Şehir Kültürü	4a. Tarihi ve Kültürel Mekânlar
	4b. Şehir ve Semt Adları (Türkiye)
	4c. Şehir ve Semt Adları (Türkiye dışı)
	4d. Ülke ve Bölge Adları
5. Önemli Şahsiyetler	5a. Türk Kültürüne Ait Önemli Şahsiyetler
	5b. Yabancı Önemli Şahsiyetler
6. Kültür, Sanat, Edebiyat ve Spor	6a. Müzik, Dans ve Sahne Sanatları
	6b. Edebi Şahsiyetler
	6c. Edebi Eserler ve Türler
	6d. Deyimler ve Atasözleri
	6e. Mitoloji, Destan ve Efsaneler
	6f. Mimarlık, Resim ve Sanat Tarihi
	6g. Spor ve Spor Kültürü
7. Kutlamalar ve Festivaller	
8. Din ve Ahlak	8a. İnanç, İbadet ve Dini Yapılar
	8b. Tasavvuf ve Manevi Gelenek
	8c. Ahlaki Değerler ve Toplumsal Davranışlar
9. Halk Kültürü ve Günlük Yaşam Pratikleri	9a. Gelenekler, Ritüeller ve Halk İnançları
	9b. Gündelik Yaşam Pratikleri
	9c. Geleneksel Yaşam Biçimleri
	9d. Ulaşım

Bu araştırmada veriler, doküman incelemesi ile toplanmıştır. "Doküman analizi, araştırma verilerinin birincil kaynağı olarak çeşitli dokümanların toplanması, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilen bilimsel bir araştırma yöntemidir." (Sak, vd. 2021). Bu doğrultuda çalışmada, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitapları temel veri kaynağı olarak ele alınmıştır. Araştırma kapsamında Adım Adım Türkçe 6, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe C1 ve Yedi İklim Türkçe C1 ders kitapları incelenerek içerik analizi yapılmıştır. Veri toplama sürecinde, ders kitaplarında tespit edilen kültürel ögeler öncelikle belirlenen ana kültürel kategoriler doğrultusunda sınıflandırılmıştır. Ardından bu ögeler, her bir ders kitabı için ayrı ayrı belirlenmiş olup dağılımları frekans (f) ve yüzde değerleri (%) üzerinden hesaplanmıştır.

3. BULGU ve YORUMLAR

Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ve araştırma kapsamında incelenen Adım Adım Türkçe 6, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe C1 ve Yedi İklim Türkçe C1 ders kitaplarında yer alan kültürel unsurlara ilişkin bulgular ve bu bulgulara dair yorumlar aşağıda verilmiştir.

Adım Adım Türkçe 6 ders kitabında günlük yaşam ve sosyal hayat bağlamında temel kültürel ögelere ilişkin toplam 574 kültürel unsur tespit edilmiştir. Kitapta analiz kapsamına dahil edilen kültürel unsurların temel ögelere göre frekans dağılımı ve yüzdesi aşağıda tabloda 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2.

Adım Adım Türkçe 6 Ders Kitabında Aktarımı Yapılan Kültürel Unsurların Temel Kategorilere Göre Dağılım Frekansı ve Yüzdelikleri

Temel Kültürel Öge	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kişiler Arası İletişim	83	%14,46
Yemek Kültürü	77	%13,41
Ekonomik Hayat	68	%11,85
Şehir ve Mekân Kültürü	64	%11,15
Önemli Şahsiyetler	14	%2,44
Kültür, Sanat, Edebiyat ve Spor	177	%30,84
Kutlamalar ve Festivaller	4	%0,70
Din ve Ahlak	50	%8,71
Halk Kültürü ve Günlük Yaşam Pratikleri	37	%6,45
Toplam	574	%100

Tablo 2' de ki verilere göre Kültür, Sanat, Edebiyat ve Spor başlığı altında f=177 adet kültürel unsur bulunmakta ve bu sayı toplam kültürel unsurların %30,84' ünü oluşturmaktadır. Kişiler Arası İletişim başlığı altında f=83 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu oran toplamın %14,46 'sına karşılık gelmektedir. Yemek Kültürü başlığı altında f=77 adet kültürel unsur olup bu oran toplamın %13,41'rinin oluşturmaktadır. Ekonomik Hayat temel kategorisinde f=68 adet kültürel unsur belirlenmiş olup bu oran toplamın %11,85'ini oluşturmaktadır. Şehir ve Mekân Kültürü kapsamında f=64 adet kültürel unsur olup bu sayı toplamın %11,15' ine karşılık gelmektedir. Din ve Ahlak temel kategorisinde yer alan f=50 kültürel öge toplam kültürel unsurların %8,75'ini oluşturmaktadır. Halk Kültürü ve Günlük Yaşam Pratikleri kapsamında f=37 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu oran toplam kültürel unsurların %6,45' ine karşılık gelmektedir. Önemli Şahsiyetler f=14 frekans ile toplam unsurların %2.44' ü dür. Kutlamalar ve festivaller başlığı altında f=4 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu oran toplamın %0,7'sine karşılık gelmektedir.

Tablo 2' ye göre Adım Adım Türkçe 6 ders kitabında kültürel aktarım en fazla Kültür, Sanat, Edebiyat ve Spor alanında, en az ise Kutlamalar ve Festivaller alanında yapılmaktadır.

Kişiler Arası İletişim kategorisinde Bey, Hanım, Efendi gibi hitap ifadelerinin yanında çok sayıda özel isim yer almaktadır. Bu örnekler, Türk toplumunda sosyal ilişkilerin saygı ve statü temelli dilsel göstergeler aracılığıyla kurulduğunu sunması açısından önemlidir. Ayrıca bu durum diyalog ve anlatıları gerçek hayatla ilişkilendirerek öğrencilerin dilsel yapıları daha anlamlı bir bağlam içinde kavramalarına katkı sağlamaktadır. Anne, baba, kardeş, dede, gelin, yeğen gibi örnekler üzerinden Türk aile yapısının ve akrabalık ilişkilerinin kişiler arası iletişimde rolü yabancı dil öğrenen bireylere gösterildiği söylenebilir. Delikanlı, genç kız, hanım gibi ifadeler, toplumsal rollerin ve yaşa bağlı algıların dile yansımasıdır.

Yemek kültürü kapsamında; baklava, börek, dolma, kebap, kokoreç, mantı, kadayıf, şiş kebap gibi Türk mutfağına özgü yiyeceklerin yanı sıra salep, semaver, lokanta gibi kültürel çağrışımı güçlü unsurlar da öğrenciye sunulmaktadır. Ayrıca pizza, fast food, sushi, Japon mutfağı, fareli noodle gibi farklı kültürlere ait yiyecek ve yemek pratiklerine de yer verilmiştir. Ekonomik Hayat kapsamında bakkal, kasap, öğretmen, mühendis, pilot, polis memuru, gemi kaptanı gibi örnekler ekonomik hayatın farklı alanlarını meslekler üzerinden yansıtmaktadır. Özellikle yoğurtçu, yufkacı gibi günlük hayatta karşılaşılan ve hedef kültüre özgü geleneksel mesleklerin yer alması, ders kitabında ekonomik hayatın yalnızca modern meslekler üzerinden değil, aynı zamanda geleneksel bağlamda da ele alındığını göstermektedir.

Şehir ve Mekân Kültürü kapsamında İstanbul, Ankara, İzmir, Erzurum, Trabzon, Kayseri, Mardin gibi Türkiye'nin farklı bölgelerine ait örnekler yer almaktadır. Böylece öğrencilere Türkiye'nin coğrafi ve kültürel çeşitliliği hakkında genel bir çerçeve sunulmakta ve hedef kültüre ait şehir ve mekânların tanıtımına önemli ölçüde yer verilmektedir.Paris, Tokyo, Oxford, Kahire, Belgrad, Semerkant gibi farklı ülkelerde yer alan şehir ve semt örneklerinin kullanılması, ders kitabında şehir ve mekân kültürünün evrensel kültür bağlamında da ele alındığını göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin farklı coğrafyalara ve kültürlere ilişkin mekânsal farkındalık kazanmalarına katkı sağlamaktadır.Galata Kulesi, Pamukkale, Van Kalesi, Yedi Uyurlar Mağarası gibi hedef kültüre özgü mekânların yanı sıra Eiffel Kulesi, Tokyo Kulesi gibi örnekler , tarihi ve kültürel mekânların kitapta hem ulusal hem de evrensel boyutlarıyla ele alındığını göstermektedir.Türkiye, Orta Asya, Balkanlar gibi bölgesel adların yanı sıra Amerika, Japonya, Çin, Mısır gibi ülke adlarının ders kitabında yer alması mekân kavramının geniş bir coğrafi çerçevede ele alındığını ortaya koymaktadır.

Önemli Şahsiyetler kapsamında hem Atatürk, Osman Bey, Yavuz Sultan Selim gibi Türk tarihine yön vermiş tarihi şahsiyetlere hem de Süleyman Demirel, Turgut Özal gibi yakın dönem siyasi figürlere yer verilmiştir. Bu örnekler ders kitabında hedef kültüre özgü tarihsel ve siyasal şahsiyetlerin aktarımına öncelik verildiğini göstermektedir.

Kültür, Sanat, Edebiyat ve Spor kapsamında, Deyimler ve Atasözleri alt ögesi bu kategoride en yüksek frekansa sahiptir. Bu durum, ders kitabında dilin kültürel boyutunungüçlü bir şekilde vurgulandığını göstermektedir. Ayrıca bu unsurlar aracılığıyla Türkçenin mecazlı anlatım özelliği ve toplumsal değerlerinin öğrencilere aktarımının hedeflendiği söylenebilir. Hem Türk edebiyatına ait yazar ve şairlere hem de dünya edebiyatında önemli yere sahip şahsiyetlere yer verilmiş olması kültürel aktarımın sadece hedef kültürle sınırlı olmadığını, aynı zamanda evrensel kültürün aktarımını da ele alan bir yaklaşımın benimsendiğini göstermektedir. Benzer biçimde Edebi Eserler ve Türler kapsamında yer alan farklı tür ve metinler sayesindeöğrencilerin hem Türk edebiyatına ait hem de dünya edebiyatından seçilmiş eserlerle karşılaşmasına olanak tanımaktadır. Müzik, Dans ve Sahne Sanatları kapsamında Muazzez Abacı , geleneksel türküler ve davul gibi hedef kültüre ait unsurların yanı sıra opera gibi evrensel sanat formlarına da yer verildiği görülmektedir. Mitoloji, Destan ve Efsaneler alt ögesinde sadece hedef kültüre ait olamak üzere f=4 unsur yer almaktadır.Mimarlık, Resim ve Sanat Tarihi alt ögesinde f=3 sayıda unsur bulunmaktadır. Bu bağlamda bu alana kitapta ikincil düzeyde yer verildiği söylenebilir.

Kutlamalar ve Festivaller kapsamında Dionysos Şenlikleri, Sakura zamanı gibi farklı kültürlere ait örneklerin yanında Çay partisi gibi hedef kültürle ilişkili bir unsura da yer verilmiştir. Bu durum, Adım Adım Türkçe 6 ders kitabında kutlama ve festival temalı kültürel aktarımın görece sınırlı yer aldığını göstermektedir.

Din ve ahlak temelli kültürel aktarımın, ağırlıklı olarak günlük dilde kullanılan dini ifadeler ve toplumsal değerler üzerinden yapılandırıldığı söylenebilir. Bununla birlikte kilise, piskopos ve Tanrı gibi farklı inanç sistemlerine ait kavramlara da yer verilmiştir. Kitaptaki bu unsurlar din ve ahlak bağlamındaki kültürel aktarımın yalnızca hedef kültürle sınırlı kalmadığını aynı zamanda evrensel dini çeşitliliğe yönelik farkındalık oluşturmayı da amaçladığı görülmektedir.

Halk Kültürü ve Günlük Yaşam Pratikleri kapsamında yer verilen kahvehane, dershane ve hamam örnekleri öğrencinin günlük hayatta karşılaşabileceği somut örnekler olup hedef kültürün aktarımına yönelik unsurlardır. Çadır, göç, gurbet, yayla ve yörük gibi kavramlara yer verilmesi ile Türk kültüründeki göçebe yaşam ve geleneksel toplumsal yapısına vurgu yapılmaktadır. Ayrıca ağıt yakmak, mani ve ninni söylemek gibi Türk kültürüne özgü sözlü kültür unsurlarının dışında Bulgaristan'da yemek sırasında ellerin sofranın altında tutulmasının ayıp sayılması ve Japonya'da tatami üzerinde bağdaş kurma geleneği gibi örneklerin yer alması dikkat çekmektedir. Kitaptaki bu örnekler kültürel aktarımın yalnızca hedef kültüre odaklanılmadığını; aynı zamanda farklı toplumların günlük yaşam ve geleneklerine ilişkin karşılaştırmalı bir bakış açısı sunulduğunu göstermektedir.

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe C1 ders kitabında günlük yaşam ve sosyal hayat bağlamında temel kültürel ögelere ilişkin toplam 532 adet kültürel unsur tespit edilmiştir. Kitapta analiz kapsamına dahil edilen kültürel unsurların temel ögelere göre frekans dağılımı ve yüzdesi aşağıda tabloda 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3.

Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe C1 Ders Kitabında Aktarımı Yapılan Kültürel Unsurların Temel Kültürel Öge Kategorilerine Göre Dağılım Frekansları ve Yüzdelikleri

Temel Kültürel Öge	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kişiler Arası İletişim	58	%10,9
Yemek Kültürü	32	%6,02
Ekonomik Hayat	72	%13,53

Şehir ve Mekân Kültürü	57	%10,71
Önemli Şahsiyetler	10	%1,88
Kültür, Sanat, Edebiyat ve Spor	183	%34,40
Kutlamalar ve Festivaller	14	%2,63
Din ve Ahlak	60	%11,28
Halk Kültürü ve Günlük Yaşam Pratikleri	46	%8,65
Toplam	532	%100

Tablo 3' te ki verilere göre Kültür, Sanat ve Edebiyat başlığı altında f=183 adet kültürel unsur bulunmakta ve bu sayı toplam kültürel unsurların %34,4' ünü oluşturmaktadır. Ekonomik Hayat temel kategorisinde 72 adet kültürel unsur belirlenmiş olup bu oran toplamın %13,53'ünü oluşturmaktadır. Din ve Ahlak temel kategorisinde yer alan f=60 kültürel öge toplam kültürel unsurların %11,28'ini oluşturmaktadır. Kişiler arası iletişim başlığı altında f=58 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu oran toplamın %10,9'una karşılık gelmektedir. Şehir ve Mekân Kültürü kapsamında f=57 adet kültürel unsur olup bu sayı toplamın %10,71' ine karşılık gelmektedir. Halk Kültürü ve Günlük Yaşam Pratikleri kapsamında f=46 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu oran toplam kültürel unsurların %8,65' ine karşılık gelmektedir. Yemek Kültürü başlığı altında f=32 adet kültürel unsur olup bu oran toplamın %6,02'sini oluşturmaktadır. Kutlamalar ve festivaller başlığı altında f=14 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu oran toplamın %2,63'üne karşılık gelmektedir.

Tablo 3' e göre Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe C1 ders kitabında kültürel aktarım en fazla Kültür, Sanat , Edebiyat ve Spor alanında, en az ise Kutlamalar ve Festivaller alanında yapılmaktadır.

Kişiler Arası İletişim kapsamında anne, baba, kardeş, dede, gelin, torun gibi temel akrabalık adlarının yanı sıra evlenmek, nişanlı, boşanmak, evlat edinmek gibi aile yaşamına ilişkin durum bildiren örneklere de yer verilmiştir. Bu durum inceleme kapsamındaki kitapta aile kurumunun ve aile içi ilişkilerin kişiler arası iletişim bağlamında güçlü bir biçimde vurgulandığını göstermektedir. Bey, Hanım, beyefendi, Sayın gibi hitap ifadeleri ile birlikte çok sayıda özel isme yer veriliği görülmektedir. Bu durum Türkçede sosyal ilişkilerin resmiyet, saygı ve mesafe unsurları çerçevesinde biçimlendiğinin öğrenciye aktarılmasının hedeflendiğini göstermektedir. Kitapta yer verilen Selamünaleyküm, Aleykümselam, hoş geldiniz, teşekkür ederim gibi ifadeler, Türkçede günlük iletişimde sıkça kullanılan nezaket kalıplarına örneklerdir. Ayrıca ''lan oğlum'' gibi gündelik, samimi ve argo sayılabilecek örneğin kitaptaki bir metinde yer alması, C1 seviye ders kitabında farklı iletişim düzeylerine ve sosyal ilişki biçimlerine yer verildiğini göstermektedir.

Yemek Kültürü kapsamında hem gündelik beslenmede yaygın olarak tüketilen temel gıda maddeleri hem de evrensel yeme-içme kültürüne ait unsurlar yer almaktadır. Hamburger, pizza, kola gibi örnekler kitapta küresel beslenme alışkanlıklarına yer verildiğini göstermektedir. Çay ve çaydanlık gibi örnekler çayın Türk kültüründe sosyal etkileşim, misafirperverlik ve gündelik yaşamın önemli bir parçası olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca Türkiye'de ekmeğin çok tüketilmesi ifadesi ile beslenme alışkanlıklarının kültürel bir özellik olarak sunulduğu anlaşılmaktadır.

Ekonomik Hayat kapsamında akademisyen, öğretmen, doktor, mühendis, mimar ve psikolog gibi modern mesleklerin yanı sıra Türkiye'ye özgü ve geleneksel mesleklerden olan eskici, hurdacı, seyyar satıcı, oduncu ve kalfa mesleklere de yer verilmiştir. İşçi, işveren temsilcisi ve yönetici gibi örnekler ise çalışma hayatındaki toplumsal rollerin ve hiyerarşik yapıya vurgu yapmaktadır. Devlet kadrosunda çalışmak ve özel şirkette çalışmak gibi ifadeler Türkiye'deki çalışma yaşamının kurumsal yapısını yansıtmaktadır. Bu bağlamda kitapta iş yaşamına dair kültürel aktarımın evrensel ve hedef kültür boyutlarıyla ele alındığı söylenebilir. Pazar, mağaza, vitrin ve kredi kartı gibi örnekler ekonomik hayatın günlük yaşamdaki pratiklerini evrensel kültür çerçevesinde sunmaktadır. Ev fiyatları, tasarruf, israf, fakir, zengin ve refah gibi kavramlar aracılığıyla ekonomik hayat yalnızca maddi süreçler olarak değil, aynı zamanda kültürel ve ahlaki bir çerçeve içinde aktarılmaktadır.

Şehir ve Mekân kültürü kategorisi kapsamında Türkiye'nin yanı sıra Almanya, Fransa, Japonya, Kırgızistan, Mısır ve Amerika gibi dünyanın farklı coğrafyalarından ülke adlarına yer verilmiştir. Türkiye'ye özgü şehir ve semt adları olarak Ankara, İstanbul, Bursa ve Erzurum gibi örnekler ile hedef kültürün tanıtımına yönelik bir aktarım yapılmaktadır. Buna karşılık Türkiye dışı şehir adlarından Cenevre, New York ve Viyana gibi örneklere yer verilmiştir. Tarihi ve Kültürel Mekânlardan hedef kültüre özgü unsurlar Kız Kulesi, Tortum Şelalesi ve Marmaray ile öğrenciye sunulmuştur. Buna karşılık verilen Piramitler örneği ise evrensel ölçekte bilinen yapılar arasında yer almaktadır.

Önemli Şahsiyetler kategorisi kapsamında verilen Fatih Sultan Mehmet ve Kanuni Sultan Süleyman gibi isimler Osmanlı tarihine yön vermiş şahsiyetlerdir. Bilim ve düşünce tarihinde evrensel ölçekte kabul gören Aristo, Einstein gibi şahsiyetlerin adı geçmektedir.

Kültür, Sanat, Edebiyat ve Spor kapsamında en yüksek frekansa sahip olan deyimler ve atasözleri alt ögesidir. Bu durum ders kitabında kültürel aktarımın büyük ölçüde hedef dilin mecazlı anlatım özelliği üzerinden gerçekleştirildiğini göstermektedir. Müzik, dans ve sahne sanatları olarak darbuka, saz, türkü, halay, horon ve zeybek gibi Türkiye'ye özgü unsurların yanı sıra rock'n roll, bale, tango ve vals gibi evrensel kültüre ait örneklere de yer verilmiştir. Edebi şahsiyetler kapsamında Ahmet Hamdi Tanpınar, Ömer Seyfettin, Sait Faik Abasıyanık ve Yahya Kemal gibi hedef kültüre ait yazar ve şairlerin yanı sıra Edgar Allan Poe, Oscar Wilde ve Baudelaire gibi dünya edebiyatından önde gelen isimlere de yer verilmiştir. Edebi Eserler ve Türler alt ögesi Mesnevi, Ye Kürküm Ye gibi Türk edebiyatına özgü eserler ile temsil edilirken evrensel eserler ise görece az sayıda örnek ile temsil edilmektedir. Bu durum ders kitabında kültürel aktarımın görece edebi eserler ve türler alanında az yer verildiğini göstermektedir. Verilen örnekler incelendiğinde hedef kültüre ait örneklerin sayıca fazla olduğu dikkat çekmektedir. Mitoloji, Destan ve Efsaneler Bu unsurlar Türk kültürüne ait örneklerin yanı sıra farklı kültürlere ait destanlarla birlikte sunulmuştur. Mimarlık, Resim ve Sanat Tarihi hedef kültüre özgü isimlerin yanında evrensel sanatçılara ve eserlerine yer verilmiştir.

Kutlamalar ve Festivaller kapsamında Nevruz, Hıdırellez Şenliği ve sünnet düğünü gibi hedef kültüre özgü örneklerin yanında La Tomatina (Domates Festivali), Venedik Karnavalı, Gerewol Festivali ve Geleneksel Maymunlar Festivali gibi farklı kültürlere ait örneklere de yer verildiği görülmektedir. Ayrıca kitapta doğum günü, Sevgililer Günü ve yıldönümleri gibi evrensel kutlama pratikleri de öğrencilere sunulmuştur. Bu bağlamda, Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe C1 ders kitabında kutlamalar ve festivaller temasında kültürel aktarımda hedef kültür ve farklı kültürlere ait örneklerin birlikte ele alındığı görülmektedir. Bu durum kitapta kültürler arası etkileşime ve öğrencinin farklı kültürleri kendi kültürü ile karşılaştırmasına fırsatı sunan bir yaklaşım benimsendiğini göstermektedir.

Din ve Ahlak kapsamında yer alan Allah, ezan, cami, iftar, İslamiyet gibi kavramlar hedef kültüre özgü dini unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Hıristiyan, ayin, rahip, tapınak ve Tanrı gibi örnekler ise evrensel dini çeşitliliğe işaret etmektedir. Bu durum dini kültürel ögelerin aktarımının yalnızca hedef kültürle sınırlı kalmadığını göstermektedir. Ayrıca Hz. Mevlana, Mevlevilik, sema ve semazen gibi örnekler Türk-İslam kültürüne özgü tasavvufi geleneğin ders kitabında belirgin bir biçimde temsil edildiğini ve ögrenciye sunulduğunu ortaya koymaktadır. Ahlaki değerler ve toplumsal davranışlar çerçevesinde Türk toplumunun en belirgin özelliklerinden biri olan komşuluk kavramının yanında merhamet, hoşgörü, yardım kampanyası, hediyeleşmek gibi kavramlara yer verilmiştir.

Halk Kültürü ve Günlük Yaşam Pratikleri kategorisi kapsamında Türkiye'ye özgü geleneksel uygulamalardan askere uğurlama, gelinin beline kuşak bağlama, iftarda top patlaması, ninni söyleme ve ölen birinin arkasından helva yapma gibi örnekler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Türk halk kültüründe yer alan rüya yorumlama, kahve falı ve Aksakallı dede inanışı gibi unsurlar da bu alt ögede yer almaktadır. Bu ders kitabında kitap okumak, mektup yazmak, televizyon izlemek ve sosyal medya kullanımı gibi evrensel kültür kapsamında değerlendirilebilecek boş zaman etkinliklerinin dışında nargile içmek ve askere uğurlamak gibi hedef kültüre özgü örneklere de yer verilmiştir. Geleneksel yaşam biçimlerinden Anadolu köylüsü ve bozkırda yaşam gibi ifadeler, Türk toplumunun tarihi geçmişine atıfta bulunmaktadır. Bu kavramlar Türk toplumunun tarihsel ve sosyo-kültürel yapısına ilişkin yaşam biçimlerini yansıtmaktadır. Ulaşım kapsamında yer alan olmuş, otobüs, tramvay ve tren gibi ulaşım araçları günlük yaşamın önemli bir parçasıdır. Bu çerçevede hareketlilik ve mekânsal etkileşimin kültürel bir bağlamda sunulduğunu göstermektedir.

Yedi İklim Türkçe Seviye C1 ders kitabında günlük yaşam ve sosyal hayat bağlamında temel kültürel ögelere ilişkin toplam 629 kültürel unsur tespit edilmiştir. Kitapta analiz kapsamına dahil edilen kültürel unsurların temel ögelere göre frekans dağılımı ve yüzdesi aşağıda tablo 4' de sunulmaktadır.

Tablo 4.

Yedi İklim Türkçe Seviye C1 Ders Kitabında Aktarımı Yapılan Kültürel Unsurların Temel Kategorilere Göre Dağılım Frekansı ve Yüzdelikleri

Temel Kültürel Öge	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kişiler Arası İletişim	44	%6,99
Yemek Kültürü	33	%5,25
Ekonomik Hayat	63	%10,02
Şehir ve Mekân Kültürü	101	%16,06
Önemli Şahsiyetler	37	%5,88

Kültür, Sanat, Edebiyat ve Spor	180	%28,62
Kutlamalar ve Festivaller	5	%0,79
Din ve Ahlak	91	%14,47
Halk Kültürü ve Günlük Yaşam Pratikleri	75	%11,92
Toplam	629	%100

Tablo 4' de ki verilere göre Kültür, Sanat ve Edebiyat başlığı altında f=180 adet kültürel unsur bulunmakta ve bu sayı toplam kültürel unsurların %28,62' sini oluşturmaktadır. Şehir ve Mekan Kültürü kapsamında f=101 adet kültürel unsur olup bu sayı toplamın %16,06' sına karşılık gelmektedir. Din ve Ahlak temel kategorisinde yer alan f=91 kültürel öge toplam kültürel unsurların %14,47'sini oluşturmaktadır. Halk Kültürü ve Günlük Yaşam Pratikleri kapsamında f=75 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu oran toplam kültürel unsurların %11,92' sine karşılık gelmektedir. Ekonomik Hayat temel kategorisinde 63 adet kültürel unsur belirlenmiş olup bu oran toplamın %10,02'sini oluşturmaktadır. Kişiler arası iletişim başlığı altında f=44 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu oran toplamın %9,99'una karşılık gelmektedir. Yemek Kültürü başlığı altında f=33 adet kültürel unsur olup bu oran toplamın %5,25'inin oluşturmaktadır. Kutlamalar ve festivaller başlığı altında f=5 adet kültürel unsur tespit edilmiş olup bu oran toplamın %0,79'una karşılık gelmektedir.

Tablo 4' e göre Yedi İklim ders kitabında kültürel aktarım en fazla Kültür, Sanat , Edebiyat ve Spor alanında, en az ise Kutlamalar ve Festivaller alanında yapılmaktadır. Kişiler Arası İletişim kategorisinde aile ve akrabalık adları sayıca fazla yer verilmiş olup anne, baba, kardeş, gelin, kaynana, sülale gibi örnekler, Türk kültüründeki aile bağlarının ve akrabalık ilişkilerinin gücünün vurgulandığını göstermektedir. Doktor Bey, Mehmet Efendi, Müdür Bey, Sayın, zatıaliniz gibi örnekler, Türkçede hitap biçimlerinin sosyal statü, meslek ve resmiyet derecesine göre çeşitlilik gösterdiğini yansıtmaktadır. Kitapta selamlaşma,nezaket ve iletişim kalıpları olarak Merhaba, Nasılsınız? teşekkür etmek, müsaade buyurmak gibi örnekler, gündelik hayat bağlamında nezaket kurallarının öğrenciye sunulmasına önem verildiğini göstermektedir. Genç kız, huysuz ihtiyar, delikanlı gibi verilen örnekler toplumsal rollerin ve yaşa bağlı algıların dile yansımalarını göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Yedi İklim Türkçe C1 ders kitabının kişiler arası iletişime ilişkin kültürel unsurları, yabancı öğrencilere Türk toplumunun temel sosyal ilişkilerini tanıtma açısından sunduğu söylenebilir.

Yemek Kültürü kategorisi kapsamında verilen baklava, çay ve şerbet gibi örnekler Türk mutfağına özgü ve kültürel kimliği yansıtan geleneksel yiyecek ve içeceklerdir. Özellikle baklava ve çay gibi unsurlara yer verilmesi Türk kültüründeki misafirperverliğin yeme-içme pratikleri üzerinden aktarıldığını göstermektedir. Ancak bu alt ögedeki kültürel unsurların frekansının sayıca az olması, geleneksel Türk mutfağına ait unsurların incelenen ders kitabında az yer verildiğini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra bu alt kategoride İtalyan mutfağı örneğinin yer alması, ders kitabında yalnızcaTürk mutfağına özgü unsurlara değil, farklı mutfak kültürlerine de yer verildiğini göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Yedi İklim Türkçe Seviye C1 ders kitabında yeme-içme kültürüne ilişkin yer alan unsurlar Türk mutfağının tanıtımına katkı sağlamakla birlikte kültürel aktarımın ağırlıklı olarak evrensel kültür üzerinden yapıldığı tespit edilmiştir.

Ekonomik Hayat kategorisi kapsamında doktor, öğretmen, işçi, polis, mühendis, bakkal, pazarcı gibi meslek adlarının yanı sıra hattat, rasathane müdürü gibi örnekler ekonomik hayatın aktarımında hem evrensel kültür kapsamında değerlendirilebilecek mesleklerin hem de hedef kültüre özgü bazı meslek adlarının birlikte sunulduğunu göstermektedir. Banka, bütçe, şirket, sanayi, ticaret, ihracat gibi kavramlar, modern ekonomik yapıya vurgu yaparken aynı zamanda kurumsal iş yaşamına ilişkin unsurları da yansıtmaktadır. Bununla birlikte kervan gibi bir örneğin yer alması, ekonomik hayatın yalnızca güncel değil, aynı zamanda tarihi bağlamında da ele alındığını göstermektedir. Pazar, pazarlık, satın almak, takas etmek, bozuk para, altın ile alışveriş yapmak gibi ifadeler, ekonomik hayatın gündelik yaşamdaki günümüzdeki ve geçmişteki yansımalarını ortaya koymaktadır. Özellikle pazarlık, han, akçe gibi örnekler, hedef kültüre özgü geleneksel ticaret anlayışını yansıtmaktadır. Bunun yanında mağaza, vitrin, müşteri, otel gibi kavramlar ise daha çok evrensel tüketim kültürü ile ilişkilendirilebilir.

Şehir ve Mekân kategorisi kapsamında Türkiye, Almanya, Fransa, Japonya gibi ülke adlarının yanı sıra Bosna–Podrinye Kantonu ve Hersek–Neretva Kantonu gibi bölgesel örneklerin ders kitabında yer alması, mekân algısının geniş bir coğrafi perspektifle evrensel kültür kapsamında ele alındığını göstermektedir. İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Konya, Gaziantep, Şanlıurfa gibi şehir adlarının yanı sıra Kırkpınar, Yenikapı gibi kültürel çağrışımı güçlü yer adlarının bulunması, hedef kültürün aktarımı açısından önemli bir işlev göstermektedir. Paris, Londra, New York, Tokyo, Berlin, Pekin gibi küresel ölçekte bilinen şehirlerin yanı sıra Mostar ve Selanik gibi tarihsel ve kültürel önemi olan şehir adlarının da yer alması dikkat çekmektedir. Bu ögeler, ders kitabında kültürlerarası etkileşime yönelik bir yaklaşım benimsendiğini göstermektedir. Tarihi ve Kültürel Mekânlar çerçevesinde Diyarbakır Kalesi, İstanbul Arkeoloji Müzesi, Harran, Marmaray, Boğaziçi Köprüsü gibi mekânlar, hedef kültüre özgü tarihî ve kültürel değerleri yansıtmaktadır. Petra Antik Kenti, Olimpia, Zeus Tapınağı gibi örnekler ise

evrensel tarih ve kültür mirasına örneklerdir. Bu durum ders kitabında, şehir ve mekân kültürünün ulusal ve evrensel boyutlarıyla birlikte ele alındığını göstermektedir.

Önemli Şahsiyetler kapsamında Napolyon, Sokrates, Konfüçyüs, Sigmund Freud, Johannes Kepler, Nadia Elena Comaneci gibi farklı alanlarda öne çıkan kişilerin yer aldığı görülmektedir. Bu kişiler siyaset, felsefe, bilim ve spor gibi çeşitli alanlarda önem çıkmış isimler olmakla beraber ders kitabında evrensel kültür kapsamında değerlendirilebilecek şahsiyetlerin aktarımına ağırlık verildiğini göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin yalnızca hedef kültüre ekseninde değil dünya tarihine ve düşünce birikimine ilişkin farkındalık da kazanmalarına katkı sağlamaktadır.

Türk Kültürüne Ait Önemli Şahsiyetler olarak Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, II. Mahmut, Sultan Abdülmecid gibi tarihî ve siyasi şahsiyetlerin yanı sıra Ali Kuşçu, Cahit Arf, Hulusi Behçet gibi bilim insanları ve Naim Süleymanoğlu, Hamza Yerlikaya gibi sporcuların isimlerinin yer alması dikkat çekmektedir. Bu durum, inceleme kapsamındaki ders kitabında hedef kültür olan Türk tarihine özgü önemli şahsiyetlerin farklı alanlar üzerinden tanıtıldığını göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Yedi İklim Türkçe Seviye C1 ders kitabında Önemli Şahsiyetler kategorisi kapsamında yer alan kültürel unsurların, sayıca evrensel kültür kapsamında değerlendirilebilecek yabancı şahsiyetler üzerinde yoğunlaşmıştır. Ancak buna karşın hedef kültüre özgü önemli Türk şahsiyetlerine de dengeli bir biçimde yer verildiği söylenebilir.

Kültür, Sanat, Edebiyat ve Spor kategorisi kapsamında en yüksek frekansa sahip olan grup deyimler ve atasözlerinin yer aldığı alt ögedir. Ders kitabında deyim ve atasözlerine yoğun olarak yer verimesi, dil öğretiminde kültürel anlamın ve geleneksel sözlü kültürün aktarımına önem verildiğini göstermektedir. Ders kitabında yer alan spor temalı birinci ünitenin merkezinde Olimpiyat Oyunları, uluslararası spor organizasyonları, geleneksel ve modern spor dalları ile spor–sağlık ilişkisi yer almaktadır. Bu ünitede spor sadece fiziksel bir etkinlik olarak değil; tarihsel, toplumsal ve kültürel bir olgu olarak sunulmaktadır. Olimpiyatlardaki açılış ve kapanış törenleri, olimpiyat bayrağı, meşale, madalya gibi kavramlar aracılığıyla evrensel spor kültürüne ilişkin unsurlar aktarılmaktadır. Türk edebiyatına ait isimlerin yanı sıra dünya edebiyatına yön veren yabancı yazar ve düşünürlere yer verilmiştir. Bu ders kitabında hedef kültür ile evrensel kültürün birlikte öğrenciye sunulduğunun göstergesidir. Edebi eserler ve türler kapsamında Divanü Lügati'tTürk, Orhon Yazıtları, Seyahatname gibi örnekler Türk kültürünün tarihsel ve düşünsel birikiminin öğrencilere tanıtılmasının hedeflendiğini göstermektedir. Müzik, Dans ve Sahne Sanatları kapsamında davul, tambur, ney gibi geleneksel Türk müzik kültürünü yansıtan örnekler dikkat çekmektedir. Mimarlık, resim ve sanat tarihi alt ögesinde ise yalnızca Matrakçı NasuhEfendi örneği yer almaktadır. Bu durum görsel sanatlar ve sanat tarihi bağlamındaki kültürel unsurların ders kitabında oldukça sınırlı düzeyde ele alındığını ortaya koymaktadır.

Kutlamalar ve festivaller kapsamında doğum günü, düğün merasimi, evlilik yıl dönümü gibi birçok toplumda kutlanan ve evrensel kültür kapsamında değerlendirilebilecek unsurlar örnek olarak öğrenciye sunulmuştur.Hedef kültüre özgü resmi ve ulusal bayramların ise ders kitabında oldukça sınırlı düzeyde temsil edildiği görülmektedir.

Din ve Ahlak kategorisi kapsamında İslam dinine özgü Allah, namaz, ve cami gibi kavramları ile Hristiyan, Yahudi, Budizm, Eski Ahit gibi farklı din ve inanç sistemlerine ait unsurların da yer aldığı görülmektedir. Bu durum, ders kitabında dini kültürün aktarımında sadece hedef kültüre özgü unsurlara değil, farklı inanç sistemlerine ait örneklere de yer verildiğini göstermektedir. Mevlana, Hacı Bektaş-ı Veli, Bektaşilik, tarikat, tasavvuf gibi örnekler, Türk-İslam kültürünün düşünsel boyutuna işaret etmektedir. Bu unsurlar dini kültürün yalnızca ibadet ve inanç kavramlarıyla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda düşünce ve yaşam felsefesi boyutuyla da ele alındığını göstermektedir.Genel olarak değerlendirildiğinde, Yedi İklim Türkçe Seviye C1 ders kitabında din ve ahlak kategorisine ilişkin kültürel ögelerin ağırlıklı olarak hedef kültür ile ilişkili kavramlar üzerinden sunulduğu; bununla birlikte farklı din ve inançlara ait unsurlara ve evrensel ahlaki değerlere de yer verilerek kapsayıcı bir kültürel aktarım anlayışının benimsendiği söylenebilir.

Halk Kültürü ve Günlük Yaşam Pratikleri kategorisi kapsamında nazar, kırk çıkarma, sayı ve zaman temelli inanışlar, misafirlik ve kahve ikramı gibi Türk kültürüne özgü halk inanışları ve geleneksel pratikler yoğun biçimde yer aldığı görülmektedir. Hamam ve kahvehane kültürü gibi örnekler doğrudan hedef kültüre özgü gündelik mekânların ve günlük yaşamın sosyal boyutuna işaret eden örneklerdir. Bozkır, göç, göçebelik ve konak gibi kavramlar Türk toplumuna özgü geçmiş yaşam biçimlerini yansıtmaktadır. Ulaşım alt ögesinde ise araba, metro, tren, vapur ve uçak gibi ulaşım araçları ve özellikle İngiltere'ye özgü kırmızı otobüs örneği, ulaşım kültürünün evrensel bir çerçevede sunulduğunu göstermektedir. İncelenen ders kitaplarında tespit edilen kültürel unsurların temel ögelere göre frekans ve yüzdelik değerlerinin toplu gösterimi aşağıda Tablo 5' te sunulmuştur.

Tablo 5.

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarında Kültürel Temel Ögelerin Karşılaştırmalı Dağılımı (f – %)

Kültürel Temel Ögeler	Adım Adım Türkçe 6 (f / %)	Gazi Üniv. C1 (f / %)	Yedi İklim C1 (f / %)
Kişiler Arası İletişim	83 %14,46	58 %10,9	44 % 6,99
Yemek Kültürü	77 %13,41	32 %6,02	33 % 5,25
Ekonomik Hayat	68 %11,85	72 %13,53	63 %10,02
Mekân ve Şehir Kültürü	64 %11,15	57 %10,71	101 %16,06
Önemli Şahsiyetler	14 %2,44	10 %1,88	37 %5,88
Kültür, Sanat, Edebiyat ve Spor	177 %30,84	183 %34,40	180 %28,62
Kutlamalar ve Festivaller	4 %0,70	14 %2,63	5 %0,79
Din ve Ahlak	50 %8,71	60 %11,28	91 %14,47
Halk Kültürü ve Günlük Yaşam Pratikleri	37 %6,45	46 %8,65	75 %11,92
Toplam	574 %100	532 %100	629 %100

Yüzdelik değerler, her bir kültürel temel ögenin ders kitabında inceleme kapsamına alınan kültürel unsurların toplam sayısına oranlanması ile hesaplanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen ders kitapları birlikte değerlendirildiğinde kültürel aktarım yaklaşımlarının düzey, kapsam ve öncelikler bakımından farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Adım Adım Türkçe 6 ders kitabı kültürel aktarım daha çok gündelik yaşam pratikleri ve temel kültürel unsurlar üzerinden ele alınarak hedef kültürün tanıtımına odaklanmaktadır. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe C1 ders kitabı kültürel aktarımı modern yaşam, ekonomi ve evrensel kültür unsurlarıyla dengeli olarak sunulmaktadır. Hedef kültür ile öğrencinin kendi kültürü arasında bağ kurmasına imkan sunmuş olması yönü ile kitabın iletişimsel yönü güçlendirilmektedir. Yedi İklim Türkçe C1 ders kitabında ise kültürel aktarım daha kapsamlı bir çerçevede ele alınarak hedef kültürün tarihsel, toplumsal ve değer temelli boyutları sunulmaktadır. Bu bağlamda bu ders kitabının ileri düzey öğrenciler için kültürel içeriği ayrıntılandırmayı amaçladığı anlaşılmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, incelenen ders kitaplarında kültürel aktarımın tek yönlü bir yapı sergilemediği; hedef kültür, kaynak kültür ve evrensel kültür unsurlarının ders kitaplarının düzeyine ve amaçlarına göre farklı oran ve biçimlerde sunduğu görülmektedir. Bu durum, analiz kapsamında incelenen ders kitaplarında yabancılara Türkçe öğretiminde kültürün çok boyutlu ve bağlama duyarlı bir unsur olarak ele alındığını ortaya koymaktadır.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1. Sonuç

Çalışma sonucunda elde edilen verilerden yola çıkarak üç ders kitabı birlikte değerlendirildiğinde, kültürel aktarım yaklaşımlarının düzey, kapsam ve öncelikler bakımından farklılaştığı görülmektedir. Adım Adım Türkçe 6, kültürel aktarımı daha çok gündelik yaşam pratikleri ve temel kültürel unsurlar üzerinden ele alarak hedef kültürün tanıtımına odaklanmaktadır. Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe C1, kültürel aktarımı modern yaşam, ekonomi ve evrensel kültür unsurlarıyla dengeleyen bir yaklaşım sunmaktadır. Bu durum hedef kültür ile öğrencinin kendi kültürü arasında bağ kurmaya olanak tanımaktadır. Yedi İklim Türkçe C1 ders kitabı ise kültürel aktarımı daha kapsamlı ve derinlikli bir çerçevede ele almaktadır. Hedef kültür tarihsel, toplumsal ve değer temelli boyutlarıyla sunulmaktadır. Bu durum, kitabın ileri düzey öğreniciler için kültürel içeriği ayrıntılandırmayı amaçladığını göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, incelenen ders kitaplarında kültürel aktarımın tek tip bir yapı sergilemediği; hedef kültür, kaynak kültür ve evrensel kültür unsurlarının ders kitaplarının düzeyine ve amaçlarına göre farklı oran ve biçimlerde bir araya getirildiği görülmektedir. Bu durum, yabancılara Türkçe öğretiminde kültürün çok boyutlu ve bağlama duyarlı bir unsur olarak ele alındığını ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında kültürel

aktarımın niteliğini artırmaya yönelik olarak aşağıdaki öneriler getirilmiştir. İleri düzey (C1) ders kitaplarında, kültürel aktarımın yalnızca bilgi sunma amacıyla değil; öğrenicilerin eleştirel düşünme, kültürlerarası karşılaştırma ve yorumlama becerilerini geliştirecek biçimde yapılandırılması sağlanabilir. Bu doğrultuda kültürel içeriklerin tartışma, karşılaştırma ve yorumlama etkinlikleriyle desteklenmesi önerilmektedir.

4.2. Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

- Ders kitabı yazarları ve materyal geliştiriciler için, kültürel unsurların günlük yaşam bağlamı içerisinde daha dengeli bir dağılım göstermesi sağlanabilir. Özellikle incelenen ders kitaplarında sınırlı düzeyde temsil edildiği tespit edilen kutlamalar ve festivaller gibi kültürel alanlara daha fazla yer verilmesi, öğrencilerin kültürel çeşitliliği daha bütüncül biçimde tanımalarına katkı sağlayabilir.
- Yabancılara Türkçe öğretimi programlarında, hedef kültürün tanıtımına odaklanmanın yanı sıra, öğrencinin kendi kültürüyle ilişki kurmasına imkan tanıyan kaynak kültür ve evrensel kültür unsurlarına dengeli biçimde yer verilmesi önerilmektedir. Bu yaklaşımla kültürlerarası farkındalığın gelişmesi desteklenerek dil öğrenme süreci daha anlamlı hale getirebilir.
- Gelecek çalışmalarda, ders kitaplarında yer alan kültürel unsurların öğreniciler üzerindeki etkileri; öğrenici görüşleri, öğretmen değerlendirmeleri ve sınıf içi uygulamalar üzerinden incelenebilir. Bu tür çalışmalar, ders kitaplarında sunulan kültürel içeriğin öğrenme sürecindeki işlevini daha somut biçimde ortaya koyabilir.
- Benzer araştırmalar, farklı dil düzeylerindeki (A1–B2) ders kitapları ya da farklı yayınevlerine ait öğretim materyalleri üzerinde gerçekleştirilerek karşılaştırmalı biçimde genişletilebilir. Böylece yabancılara Türkçe
- öğretiminde kültürel aktarımın düzeylere ve materyal türlerine göre nasıl farklılaştığı daha kapsamlı biçimde değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

CEFR 2021 https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/04144518_cefr_tr.pdf

Ergin, M. (1999). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak

Ertuğrul, M. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan kitaplarda kültür aktarımı* . Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Göçer, A. (2012). Dil–Kültür İlişkisi ve Etkileşimi Üzerine. *Türk Dili*, (729), 53.

Gökalp, Z. (2001). *Türkçülüğün esasları.* İstanbul: İnkılap

Gökmen, M. E. (2009). Yabancı dil öğretiminde kültürlerarası iletişimsel edinç. *Dil Dergisi*, 145, 69–78.

İleri, A. ve Göçen, G. (2024). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki kültürel unsurlar: yeni İstanbul örneği. *Bezgek yabancılara Türkçe öğretimi dergisi*, 3(2), 76-106. http://dx.doi.org/10.56987/bezgek.1462715

Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (15), 170–189.

Okur, A., & Keskin, F. (2013). Yabancılara türkçe öğretiminde kültürel ögelerin aktarımı: istanbul yabancılar için türkçe öğretim seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies,* 6 (2), 1619-1640.

Risager, K. (2007). *Language and Culture Pedagogy.* Multilingual Matters.

Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 4(1), 227-250. http://doi.org/10.33400/kuje.843306

Sapir, E. (1921). *Language: An Introduction to the Study of Speech*. Harcourt, Brace.